

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р. Николай Кирилов Михайлов

Научна специалност 3.5. Обществени комуникации и информационни науки, СУ „Св. Кл Охридски“, Факултет по Журналистика и масова комуникация

ОТНОСНО: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки

с автор Женета Петкова Каравасилева – свободен докторант при катедра „Медии и обществени комуникации“ при УНСС на тема

„Образователна парадигма – комуникация чрез компютърни игри“

с научен ръководител проф. д-р Петко Тодоров Тодоров

1. Обща характеристика на дисертационния труд. Представеното за становище изследване е структурирано в Увод, изложение в три глави, заключение, съдържащо препоръки и приложения, както и библиография на използваните източници. Общият обем възлиза на 233 стр., цитирани са 83 източника на кирилица и латиница, както и са посочени 39 интернет ресурса. Изследването включва и Приложения, 19 на брой, които илюстрират и систематизират разсъжденията и идеите на автора, което според мен им носи допълнителна научна плътност и яснота. Съобразно спецификата на темата те демонстрират познанията на дисертанта за административно-правната уредба, необходимите програми и модели и изобщо за всичко необходимо за успешната реализация на предложените идеи. Авторефератът е подробен, съдържателен и дава цялостна представа за дисертационния труд. Представените публикации по темата са релевантни на целите и тематиката на изследването и засилват у мен впечатлението за дисертанта като за изследовател и практик с вече изграден профил и постоянен научен интерес към проблемите на виртуалния свят и навлизането на дигиталното в сферата на образованието, преподаването, учебния процес като една бъдеща тенденция в тяхното осъществяване. Изобщо цялата документация по предоставената за становище дисертация е пълна и прецизно подредена, съобразно изискванията на Закона и правилниците за неговото прилагане.

2. Научно – съдържателен анализ на изследването и материалите по него.

Дисертационният труд притежава ясно и стройно изграден методологически апарат, подходящ за целите, които си поставя. Още в началото дисертантът определя удачно актуалността и потребността от подобни проучвания, основани на собствени наблюдения относно комуникацията с обучаемите в образователния процес. Този интерес към темата на изследването е реализиран и в определянето на обекта и

предмета му (още по- подробно описани и дори схематизирани в Автореферата, с. 14 – 17) – образованието и конкретните мултимедийни елементи на образователната компютърна игра. Тези акценти на научен интерес на кандидата – информационна грамотност, мултимедийни елементи, образователни игри, активен модел на обучение (иновативна педагогика), анализ на изследователски проекти и програми за обучение, и т.н. представляват една новаторска задача, с която изследователят се е заел в своята разработка. Заедно с това, изследването е релевантно на специалността на дисертанта, тъй като, както пише самия : „Комуникацията е признакът, който обединява всички помощни елементи, използвани в учебния процес...“ (с. 7). Едно от условията за пълноценно завършване на изследването е и успешното формулиране на работни хипотези, в случая две, които записва изследователят и които са свързани вярно с процеса на навлизането на дигиталните комуникационни технологии в образованието и големия потенциал за повишаване на неговото качество, който носи този процес. Той води до промяна не само в съдържанието на учебните програми, начина на усвояване на техния материал, но и до нови изисквания за самите учители, преподаватели, лектори и т.н., ангажирани като комуникатори, които взаимодействат с аудиторията в една нова, високо технологизирана дигитална среда. Поставените задачи и цели също съответстват на основния научен замисъл на дисертанта, те изискват и широки теоретични познания, но и практически опит и конкретни научно- приложни умения, които изследователят умело демонстрира в хода на своята работа.

Първа глава е посветена на парадигмата в българското училищно образование и нейното развитие в съвременните дигитални условия. Това поставя от една страна добра теоретично – методологическа основа на дисертационния труд, доколкото парадигмалния подход е нормативен за всяка област на научното знание. Избраният подход придава философска дълбочина и аналитичност на изследването, насочени към принципни систематизация и типологизация на емпиричния материал, необходим за неговата съдържателна част. В тази глава вниманието на дисертанта е насочено към „новата дигитална парадигма в образованието“, в която „техническите образователни средства се трансформират в духа на новите електронни технологии“ (с.21) и „личния контакт е заменен от уеб възможностите за комуникация“ (с.22). Интересът и анализът на дигиталното и виртуалното може да се разпознае като отделна изследователска тема в разработката. Това е разбираемо и очаквано, особено за специалистите, които се занимават с комуникационното знание – по думите на Джейрън Лейниър виртуалното е

една от научните, философски и технологични граници на нашата епоха, то освен всичко друго е и инструмент, който ни помага да изследваме какво представляват хората и обществото в контекста на познанието, възприемането и обучението. Главата е богата на много примери, релевантни на целите и, които подчертават достоверността на разсъжденията на докторанта.

Втора глава се занимава с комуникационните елементи в дигитална среда. Тя представя в достатъчен за целите на изследването обем изясняване на съдържанието на понятието за комуникация – модели, видове, определения, автори, връзки. Значителна и важна част от главата е анализът на електроните игри и взаимовръзката им с въвеждането на нови модели в структурата и методите на преподаване в училищата в нашата страна. Учените от моето поколение помнят твърденията на знаменития трактат на Йохан Хьойзинха за играта като основна форма на живота и идеята, че ако се задълбочим в анализа, то всички човешки действия ще ни напомнят някак си на игра. „Човек може да отрече почти всичко абстрактно: правдата, красотата, истината, доброто, духа, Бог. Човек може да отрече сериозността, но не и играта.“, пише Хьойзинха. В изследването се появява понятието „сериозна игра“ (с.79), но то отново е в контекста на целите, които си е поставил кандидатът – получаване на знания и въздействие за обучение чрез методите на играта. Дисертантът сякаш потвърждава тезата на Хьойзинха – тук, както би казал нидерландският философ, е важно смисловото съдържание, а не самото игрово действие. Дисертантът демонстрира чудесни възможности и умения да анализира и да достига до изграждане на познавателно съдържание, както и да търси културното значение на социален феномен като играта вече в нови социални условия. Втора глава ни показва една премислена и защитена научна позиция, изпълнена, както с общо теоретично, така и с практико приложно познание на необходимите елементи – графичен дизайн, музика, анимация, софтуер и т.н., свързани с образователната игра като съвременна форма на комуникация.

Трета глава демонстрира способността на дисертанта да прилага емпирични методи за изследване в избраното научно поле и по темата на своята разработка. Предложената и самостоятелно разработена игра – „Административните области на България“ - допълнително затвърждава впечатленията за цялостност и завършеност на изследването, както и за високата степен на неговия приносен характер. Така се реализира успешно и една от целите, поставена в началото на труда. Прави впечатление отново умелата употреба от страна на докторанта на различни подходи, както и

вниманието към детайла – музика, глас, терминология и т.н., при създаването на своя основен научно – изследователски продукт. Под формата на игрово взаимодействие например се поставят важни въпроси, някои с философски смисъл : „Какво според Вас е виртуален свят?“ (с.150- 151). Отговорите са близки до едно от определенията на вече споменатия Лейниър и потвърждават целите на дисертационния труд – „Оборудване, което да промени вашия свят в място, където е по- лесно да учиш“. (J. Lanier, Dawn of the new everything, p.132).

Предложените публикации и останалите материали от страна на докторанта засилват отличните впечатления за неговите умения самостоятелно да анализира и концептуализира своите тези. Събраните текстове са релевантни на темата на изследването, логически следват неговия замисъл и се опират на същите понятия – информация, виртуалност, игра, парадигма, дигитална среда, обучение и т.н. Те предлагат доказателство и за практическата компетентност на докторанта уверено да прилага своите знания на практика и да създава работещи модели в сферата на обучението.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати и приноси. По отношение на научните постижения мога да открия актуалността на темата, както и пълноценната формулировка на целите, задачите и хипотези на изследването, свързани една социална потребност за оптимизиране на учебния процес с помощта на новите комуникационни технологии.Тази обща тенденция в съвременното комуникационно знание е намерила отражение и в разработката на дисертанта, която обаче носи, и това е много важно, спецификата на българския научно – теоретичен и практически опит. Разбира се, разпространението на електронните игри, онова, което се нарича процес на „геймификация“ (от англ. game – игра), а именно – поставяне на задачи и упражнения чрез структурата, жанра и фигурите на играта – е световна тенденция в комуникацията. Тя несъмнено води и до увеличаване и широко разпространение на електронните/дигиталните устройства, чрез който се осъществява този процес. Всичко това е премислено от дисертанта в неговата разработка, както в научно- теоретичен, така и в научно – приложен аспект. В това отношение намирам за важни и приноси препоръките, с които завършва дисертационния труд, свързани със софтуерното обезпечаване (с.177), дигиталните учебници (с.179), уменията на преподавателя за използване на новите технологични методи за преподаване и комуникация (пак там), авторските права на компютърните програми (с. 184) и т.н.

Като научно – приложен принос бих определил използването на метода на анкетата и провеждането на допитване за установяване на ефективността на подхода на преподаване с помощта на информационни технологии и техните продукти. Данните, получени при анализ на анкетното проучване са полезни за всички, които са ангажирани с образованието в съвременния дигитален свят. Основният замисъл на дисертационния труд в това отношение – обединяване на научни данни с аудиовизуални възприятия с помощта на дигитални комуникационни технологии – също носи научна оригиналност и насочва към социално взаимодействие в името на една важна обществена цел. Авторът също така е систематизирал, събрал и критично анализирал в своя труд опита на български и чуждестранни учени и практики в полето на своя научен интерес, някои от тях наистина „малко известни и рядко цитирани“ (с. 41 от Автореферата), което е постижение и носи практическа полза за всички, които се интересуват или ще се занимават с тази важна проблематика. Накрая изследването е релевантно по своята тематика, съдържание и изводи на докторантската програма, в която е разработено и покрива изцяло нейния профил.

4. **Общо заключение.** Съдържанието на дисертационния труд на Женета Петкова Каравасилева на тема „**Образователна парадигма – комуникация чрез компютърни игри**“ ми дава основание да заключа, че той притежава необходимите качества на добросъвестно, последователно и критично научно изследване, посветено на важна и актуална тема от областта на комуникациите, философията на дигиталните медии и ефективността на учебния процес. Изследването съдържа като научно -теоретични, така научно-приложни приноси, обективен подход, собствени практически иновативни разработки, емпирично проучване, подробен анализ на неговите резултати и защитена авторова позиция. Предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на докторант Женета Петкова Каравасилева образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки по докторантска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Медии и комуникации)“ в УНСС.

Проф. д-р Николай Михайлов

9.02.2020 г.